

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatına İlişkin Metaforik Algıları

Prospective Turkish Language Teachers' Metaphorical Perceptions of Children's Literature

Ömer Çelik¹

¹Sorumlu Yazar, Dr., Gazi Üniversitesi, celikomer@gazi.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-2688-4065>)

Geliş Tarihi: 26.01.2026

Kabul Tarihi: 06.02.2026

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına dair algılarını, oluşturdukları metaforlar yoluyla ortaya çıkarmaktır. 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında gerçekleştirilen çalışmaya 71 Türkçe öğretmeni adayı katılmıştır. Katılımcıların 45'i kız, 26'sı erkektir. Bütün katılımcılar, çocuk edebiyatı dersini almış olan ikinci sınıf öğrencileridir. Çalışma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninin (fenomenoloji) kullanıldığı çalışmada veriler, araştırmacının hazırladığı metafor formu ile toplanmıştır. Dağıtılan formula Türkçe öğretmeni adaylarından "Çocuk edebiyatı gibidir/benzer çünkü....." ifadesini tamamlamaları istenmiş, elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına dair 61'i farklı olmak üzere toplam 70 geçerli metafor ürettiği ortaya çıkmıştır. Metaforların incelenmesi sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının yaptıkları gerekçelendirmelerden hareketle 6 kavramsal kategorinin oluştuğu tespit edilmiştir. Bu kategoriler "Çeşitliliği ve İlgi Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı", "Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı", "Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı", "Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı", "Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı" ve "Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı" şeklinde sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni adayları, çocuk edebiyatı, metaforik algı.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal prospective Turkish language teachers' perceptions of children's literature through the metaphors they generate. The study was conducted during the spring semester of the 2023–2024 academic year in the Department of Turkish Language Education at Gazi University, Faculty of Education. The study group consisted of 71 prospective Turkish language teachers enrolled in the Department of Turkish Language Education at Gazi University, Faculty of Education, during the spring semester of the 2023–2024 academic year. All participants were second-year students who had taken the children's literature course. Among the participants, 45 were female and 26 were male. Convenience sampling was used in the selection of the study group. Utilizing the phenomenological design, one of the qualitative research methods, the data were collected through a metaphor form developed by the researcher. Participants were asked to complete the sentence: "Children's literature is like because" The data obtained were analyzed using content analysis. As a result of the study, it was found that the participants produced 70 valid metaphors, 61 of which were unique. Based on the justifications provided by the prospective teachers, six conceptual categories were identified from the metaphors they created.

These categories are listed as follows: “Children’s Literature in Terms of Diversity and Attractiveness”, “Children’s Literature in Terms of Preparing the Child for the Future”, “Children’s Literature in Terms of Focusing on the Child and Childhood”, “Children’s Literature in Terms of Supporting the Child’s Education”, “Children’s Literature in Terms of Writing Difficulty” and “Children’s Literature in Terms of Its Value.”

Keywords: Prospective Turkish language teachers, children’s literature, metaphorical perceptions.

GİRİŞ

Kitap okumak insanın kelime hazinesini geliştirme, eleştirel düşünme becerisini artırma, duygularını, düşüncelerini derinlikli şekilde aktarmasına yardımcı olma, etrafındakilerle empati kurmasının önünü açma gibi birçok olumlu etkiye sahiptir. Bu ve sayılmayan başka yararları bulunan kitap okuma alışkanlığını kişiler, küçük yaşlarda edinmelidir. Bunun içinse kişinin, küçük yaşlarda nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle karşılaşması gerekmektedir.

“Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında, edebiyat, sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır” (Şirin, 2007, s. 16).

Çocuk edebiyatının yaş sınırı hakkında çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlere bakıldığında Dilidüzgün (2004)’ün 12, Oğuzkan (2010)’ın 14 yaş sınır kabul ettiği, Sever (2003)’in ise ergenlik dönemini de çocuk edebiyatının sınırları içine aldığı görülmektedir. Şirin (2019b) çocuğun ergenliğe kadar çocuk edebiyatı okuru olduğunu ifade eder. Yalçın ve Aytaş (2017) da 13-15 yaş ilk gençlik çağı olarak isimlendirir fakat bu yaşlar için verilen eserleri çocuk edebiyatına ait sayar. Görüşler incelendiğinde, genel olarak, çocuk edebiyatının yaş sınırının, ortaokuldan liseye geçen öğrencilerin yaşlarına denk geldiği söylenebilir.

Dünyada iki yüz yılı aşkın bir süredir çocuk edebiyatının edebiyattan ayrı düşünülmesinin doğruluğuna dair farklı görüşler bulunması, buna bağlı olarak çocuk edebiyatının varlığına dair tartışmalar olmasıyla birlikte bu tartışmalar artık giderek azalmış ve çocuk edebiyatının kendine has kurallarıyla varlığı kabul edilmiştir (Şirin, 2019a). Edebiyat ile çocuk edebiyatını tamamen birbirinden ayırmak mümkün değildir fakat çocuk edebiyatının dil, anlatım, tema gibi noktalarda, edebiyattan farklılıklarının bulunduğu görülmektedir (Gürel, Temizyürek & Şahbaz, 2007). Yazınsal nitelik açısından yetişkin edebiyatından farkı olmayan çocuk edebiyatının farkı, hedef kitlenin anlama düzeyi, ilgi, beğeni, beklenti, gereksinim ve gerçeği anlama biçimi (Aslan, 2019) ile ilişkilidir.

Çocukların hayatı, insanı ve çevreyi tanımasına yardımcı olan çocuk edebiyatı, edebiyatın içerdiği özelliklere sahipken çocuğun dil becerisini, hayal gücünü ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirir; bu özellikler dikkate alındığında çocuk edebiyatının eğitici yönüyle de ön planda olduğu söylenebilir (Şimşek, 2014). Dönüştürücü bir gücü olan çocuk edebiyatının (Ghisso & Animashaun, 2021) engellilere karşı ayrımcılıkla yüzleşme ve onu ortadan kaldırma (Hollins & Schlessinger, 2024), öğrencilerin eşitlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık konularını daha iyi anlamasını sağlama (Throop Robinson, 2023), aile içi barış yapma becerilerini güçlendirme (Rogers, Calle-Díaz & Vasser-Elong, 2023) gibi amaçlarla kullanılması, bu eğitimin çok yönlü olabileceğini göstermektedir.

Eğitim ailede başlar. Bireyin kişiliğinin, alışkanlıklarının oluşmasında ailenin payı yadsınamaz. Çocuk edebiyatının eğitici yönleriyle erken yaşta tanışan çocuk, bu imkâna sahip olmayan yaşlılarına göre daha avantajlı durumdadır. Çocuk edebiyatıyla erken yaşlarda tanışan çocuğun, okuma alışkanlığı kazanma ihtimali artar. Bu basamağın ardından gelen eleştirel okuma

yazma becerisine ve okuma kültürü edinme (İnce Samur, 2016) sonucuna varan yolda büyük bir adım atılmış olur.

Ailede başlayan eğitim, okulda devam eder. Çocuk açısından bakıldığında iyi bir eğitim, ailenin kendisine katkılarını tamamlama veya çocuğun ailede edinemediği kazanımları telafi etme yönünden etkilere sahiptir. Bu durumda çocuğa okuma kültürü kazandırmada, aileden sonra en çok rol model alınan kişiler olan öğretmenlere önemli görevler düşmektedir (İşcan & Baskın, 2021). Türkçe öğretiminin temel sorumlulukları arasında, öğrencilere okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırılması bulunmaktadır (Sever, 2011). Çocuğun okuma kültürünü kazanarak üst düzey düşünme, dil bilinci kazanma ve insana, yaşama, doğaya, dile duyarlı olma, toplumsal, bilişsel, dilsel ve kişilik olarak gelişebilme ve gizilgüçlerinin ortaya koyabilme becerilerini desteklediği için çocuğa göre yazılmış metinlerin, Türkçe eğitiminde kullanılması çok önemlidir (Çer, 2016b). Çocuk edebiyatının Türkçe eğitiminde gereğince kullanılması için, öğretmenlerin bu edebiyatın özelliklerini bilmeleri ve çocuklara okutacakları eserlerin seçimini doğru kıstaslara göre yapmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin çocuk edebiyatına gereken değeri verebilmeleri, çocuk edebiyatının niteliğini bilmelerinin yanı sıra bu edebiyatın çocuklara yararına inanmalarına da bağlıdır.

Alan yazınında, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bir araştırma konusu hakkındaki düşüncelerini incelemeyi hedefleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu düşünceler, kişilerle görüşme, anket yapma, kişilerin konuya yönelik algılarını metaforlar yoluyla saptama gibi birçok veri toplama yöntemiyle elde edilebilir.

Metafor, Yunancada öte, üst anlamlarına gelen meta ile taşımak anlamındaki pherein kelimesinin meydana getirdiği; anlamı, bir kavramı, olguyu, kendinden daha öteye taşımak, ona kendinden daha fazlasını yüklemek olan metapherein kelimesinden türetilmiştir (Uyan Dur, 2016). Açıklanmak istenen hedef (A) ile açıklayıcı konumundaki kaynak (B) arasındaki ilişkiye (C) dayanan metaforun ne olduğunu tam olarak açıklamak için “Ali aslandır.” cümlesini ele alırsak Ali’yi hedef, aslanı kaynak olarak nitelerken aslana dair imgelerin ise Ali ile aslan arasındaki benzerlik ilişkisi olduğunu görürüz (Güneş & Tezcan, 2021).

Metafor, kişinin dünyayı kavramak için başvurmak zorunda olduğu temel bir unsurdur (Karamehmet, 2012). Olguların, kavramların, terimlerin, daha bilindik kavramlarla ilişkilendirilmesini sağlayan metaforun, bu sebeple bahsi geçen unsurların anlatımında ve kişilerin iç dünyalarını anlamlandırarak yapılandırmalarında güçlü bir zihinsel modelleme biçimi olduğu söylenebilir (Sökmen, Yıldırım & Kılıç, 2020). “Metaforlar, bireylerin etkileşimlerini, tepkilerini, olayları algılayış biçimlerini, mesleklerine ve yaşantılarına ilişkin algılarını” (Sökmen, Yıldırım & Kılıç, 2020, s. 3) etkileyebilir. Bahsedilen özelliği nedeniyle metafor, kişinin çeşitli kavramlar hakkındaki algılarını kısa yoldan öğrenmek adına kullanılabilir. Alan yazınında metaforların kullanılmasıyla çeşitli araştırma gruplarının, farklı kavramlar hakkındaki algılarının incelendiği birçok çalışma bulunmaktadır.

Alan yazını bu bağlamda ele alındığında, Türkçe öğretmeni adaylarının çeşitli konulardaki metaforik algılarına yönelik birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Yakın zamana bakıldığında, öğretmen kavramı (Sarıkaya, 2018), okuma kavramı (Erdağı Toksun, 2019), dijital hikâye (Eroğlu, 2020), yabancı dil olarak Türkçe (Kuvaç & Nerimanoğlu, 2020), adalet kök değeri (Sarıçam & Yangil, 2021), Türkçe öğretimi (Yıldırım, 2021), hazırlıksız konuşma (Kurudayıoğlu & Kiraz, 2022), saygı kök değeri (Artuğ & Yangil, 2023) ve eleştirel okuma (Türkben & Maraşlı, 2024) hakkındaki metaforik analiz çalışmaları, bu bağlamda ele alınabilir.

Çocuk edebiyatının çocuklara sevdirmesinde Türkçe öğretmenlerine önemli sorumluluk düşmektedir. Türkçe öğretmenlerinin bu sorumluluklarında başarılı olması, çocuk edebiyatını doğru şekilde ele almalarıyla mümkündür. Türkçe öğretmeni adaylarının bu konuya yaklaşımlarını anlamaya dair yapılan literatür taramasında, alan yazınında Türkçe öğretmeni adayları ve diğer öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına yönelik görüş ve tutumlarını (İyison &

Fırat, 2023) ve Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına ilişkin görüşlerini inceleyen (Alan, 2020) çalışmaların bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, alan yazınında yapılan incelemede okul öncesi öğretmeni adayları (Ulusoy & Altun, 2018) ve sınıf öğretmeni adayları (Saydam & Ferah Özcan, 2024) ile çocuk edebiyatı hakkında yapılan metaforik analiz çalışmaları tespit edilmiş fakat Türkçe öğretmeni adayları ile bu bağlamda bir çalışma saptanmamıştır. Bu çalışmanın, geleceğin Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı hakkındaki algılarını anlamak açısından alan yazınına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına dair algılarını, ürettikleri metaforları kullanarak tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı hakkında oluşturdukları metaforlar nelerdir?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı hakkında oluşturdukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada kişinin ele alınan konuya dair algısını ortaya koymayı amaçlayan (Sığı, 2021) nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Bu tip çalışmalarda, verilerin analizi ile belirli bir olay veya durumu deneyimleyenlerin bu olay ya da durumu nasıl anlamlandırdıkları keşfedilmeye çalışılır (Özdemir & Doğruöz, 2020).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören, çocuk edebiyatı dersini almış ve ikinci sınıfa devam eden 71 Türkçe öğretmeni adayını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların 45'i kız, 26'sı erkektir.

Çalışma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminin özelliği, yakın olan ve erişilmesi kolay bir durumun seçilmesinin, araştırmanın hızını ve pratikliğini artırmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2021).

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmacı veri toplama aracını oluştururken alan yazınındaki çalışmaları incelemiştir. Ardından bir metafor formu oluşturulmuştur. Bu formda “Çocuk edebiyatı gibidir/benzer çünkü” ifadesi bulunmaktadır.

Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan E-77082166-604.01-938632 sayılı izin alınmasının ardından öğrencilerle iletişime geçilerek çalışmanın yapılacağı zaman dilimi kararlaştırılmıştır. Bir araya gelindiğinde öğrencilere yapılacak çalışmanın içeriği kısaca anlatılmıştır. Metaforun tanımı, kullanım alanları, sebepleri, nasıl oluşturulduğu hakkında konuşulmasının ve çeşitli metafor örneklerinin verilmesinin ardından, bu çalışmada kendilerinden çocuk edebiyatına ilişkin metafor oluşturmalarının isteneceği belirtilmiştir. Çalışmaya katılmada gönüllülük esasının bulunduğu vurgulanarak katılım konusunda onayları alınmış ve metafor formları dağıtılmıştır. Süre sınırının konulmadığı çalışmada öğrenciler, yaklaşık 15 dakikada metaforlarını oluşturarak formları araştırmacıya teslim etmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı hakkında ürettikleri metaforları tespit ederek kategorilendirmektir. Bu sebeple veriler, kategoriler oluşturmak ve

metindeki belirli unsurları kategorilerle ilişkili oldukları durumları temel alarak saymakla (Silverman, 2018) gerçekleştirilen içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Veriler analiz edilirken kodlama ve ayıklama, örnek metafor imgesi derleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama, verileri istatistik programına aktarma (Saban, 2008) şeklinde beş aşamadan oluşan bir süreç izlenmiştir.

Kodlama ve ayıklama aşamasında, metafor formları numaralandırılmıştır. Sonrasında tüm formlar, “Çocuk edebiyatı gibidir/benzer çünkü.....” ifadesinin, metafor ve metaforun gerekçesiyle doldurulması yönünden incelenmiştir. İncelemeler sonucu 1 formda metafor oluşturmak yerine tanım yapıldığı görülmüştür. Bu sebeple form, değerlendirmeye alınmamıştır. Tüm metaforların tespit edilmesinin ardından, metaforlar alfabetik sıraya göre listelenmiştir.

Örnek metafor derleme aşamasında, elde edilen metaforları belli bir kategori altında toplarken kullanmanın yanı sıra araştırmanın veri çözümlene sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak amacıyla, her bir metaforu en iyi temsil ettiği varsayılan metafor imgeleri derlenerek örnek metafor listesi (Saban, 2009) oluşturulmuştur.

Kategori geliştirme sürecinde, örnek metafor listesinden yararlanılarak, metaforların nasıl gerekçelendirildiği incelenmiştir. Benzer bakış açılarıyla oluşturulan metaforlar, aynı kategori altında toplanmıştır.

Bu çalışmada geçerliği sağlamak için, veri analizi süreci açıklanmış, elde edilen tüm metaforlar tablo ile sunulmuş ve metaforların kategorilendirilme şekillerinin daha iyi anlaşılması için tabloların altına, öğretmen adaylarının metafor formuna yazdıkları cümlelerden örnekler eklenmiştir. Güvenirliğin sağlanması amacıyla, araştırmacının listelediği metaforlar ile metaforların oluşturulma gerekçeleri ve ortaya çıkan kategori başlıkları, başka bir uzman tarafından incelenmiştir. Uzmanın metaforlar ve oluşturulma gerekçelerine dair listeyi inceleyip tüm metaforları belirtilen kategorilere yerleştirmesi istenmiştir. Araştırmacının ve uzmanın yaptığı kategorilendirmeler karşılaştırılmış, puanlayıcılar arası güvenilirlik Miles ve Huberman (1994, s. 64)’ın “Görüş birliği sayısı/toplam görüş birliği + görüş ayrılığı sayısı” formülü ile hesaplanmıştır. Çıkan sonuç 100 ile çarpılmış, %92,85 oranına ulaşılmıştır. Sonucun %70’ten yüksek çıkması (Tavşancıl & Aslan, 2001) iki ölçümün uyumlu olduğunu göstermektedir.

Son aşamada veriler, istatistik programına aktarılarak frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın “Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı hakkında oluşturdukları metaforlar nelerdir?” şeklindeki ilk araştırma sorusuna yönelik bulgular Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1*Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Hakkında Oluşturdukları Metaforlar*

Metafor	f	Metafor	f
Lunapark	5	Geçmiş	1
Gökkuşağı	3	Geçmişe dönülen çizgi	1
Anne	2	Gül bahçesi	1
Hayal	2	Güneş	1
Okyanus	2	Hayal dağı	1
Altın dolu sandık	1	Işık	1
Anaokulu	1	Jelibon paketi	1
Animasyon filmleri	1	Keşfedilmemiş hazine	1
Anne sütü	1	Kıyafet	1
Başlangıç çizgisi	1	Köprü	1
Binası olmayan okul	1	Masal	1
Boya kutusu	1	Masalın içinde olmak	1
Büyük çocukların oyun alanı	1	Meşale	1
Çiçek koklamayı öğretmek	1	Nasihahat	1
Çocuğa özgü bir dünya	1	Oyun	1
Çocuğun duygu ve düşüncelerine karşılık bulduğu evren	1	Oyun parkı	1
Çocuğun düşleri	1	Öğretmen	1
Çocuğun hayal dünyası	1	Pamuk şekeri	1
Çocuğun ilk adımları	1	Peri diyarı	1
Çocuğun ilk oyuncağı	1	Renkli çakıl taşlarının olduğu sığ bir deniz suyu	1
Çocuğun masumluđu	1	Ruhun gıdası	1
Çocuğun ruh dünyası	1	Satranç	1
Çocuk	1	Sonu belirsiz yolculuk	1
Çocuk yürüteci	1	Şefkat	1
Çocuklukta oynanılan oyunlar	1	Şekerleme	1
Dalgahı denizde gemi sürmek	1	Tohum	1
Deniz	1	Toplumun aynası	1
Edebiyatın çocuğu	1	Yaşam pınarı	1
Eğlenceli bir macera	1	Yemek yapmak	1
Fabrika	1	Zaman	1
Fidana verilen su	1		
Toplam			70

Tablo 1’de Türkçe öğretmeni adaylarının 70 geçerli metafor ürettiği görülmektedir. Bu metaforların 61’i birbirinden farklıdır. Tekrar eden 5 metafor vardır. Bunlar lunapark (f=5), gökkuşağı (f=3), anne (f=2), hayal (f=2) ve okyanus (f=2) olarak sıralanmaktadır.

“Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına hakkında oluşturdukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?” şeklindeki ikinci araştırma sorusuna yönelik bulgular, Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2*Çocuk Edebiyatı Hakkındaki Metaforların Kavramsal Kategorileri*

Kavramsal Kategori	f	%
Çeşitliliği ve İlgili Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı	19	27.14
Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı	17	24.28
Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı	14	20.00
Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı	8	11.42
Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı	7	10.00
Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı	5	7.14
Toplam	70	100

Tablo 2’de, üretilen 70 metaforun 6 kavramsal kategori altında toplandığı görülmektedir. Üç kategori, çift basamaklı hanelere ulaşmıştır. En fazla metaforun bulunduğu kategorinin “Çeşitliliği ve İlgi Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı” (f=19; %27,14) olduğu tespit edilmiştir. Bu kategorinin hemen ardından “Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı” (f=17; %24,28) gelmektedir. Üçüncü basamakta ise “Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı” (f=14; %20) kategorisi yer almaktadır.

“Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı” (f=8, %11,42), “Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı” (f=7, %10) ve “Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı” (f=5; %7,14) ortaya çıkan diğer kavramsal kategorilerdir.

Tablo 3’te, kavramsal kategoriler arasında ilk sırada (f=19) yer alan “Çeşitliliği ve İlgi Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi içerisindeki metaforlar ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 3

“Çeşitliliği ve İlgi Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı” Kategorisine Ait Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Lunapark	5	Jelibon paketi	1
Gökkuşığı	3	Peri diyarı	1
Hayal	2	Masal	1
Boya kutusu	1	Masalın içinde olmak	1
Gül bahçesi	1	Sonu belirsiz yolculuk	1
Hayal dağı	1	Şekerleme	1
Toplam			19

Bu kategoride 12’si farklı olmak üzere 19 metafor bulunmaktadır. Tekrar eden üç metafor vardır. Bu metaforlar lunapark (f=5), gökkuşığı (f=3) ve hayal (f=2) şeklinde sıralanmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu, bu kategori altında ele alınan metaforlardan bazıları aşağıda örnek olarak sunulmuştur:

“Çocuk edebiyatı gökkuşığı gibidir çünkü hikâyeler, romanlar, çizgi romanlar yetişkinler için hazırlanan eserlerin aksine renkli görsellerle, eğlenceli içeriklerle doludur.” (Ö20)

“Çocuk edebiyatı lunapark gibidir çünkü çocuklar, kendileri yazılan farklı türleri tadıp her birinden zevk alırlar.” (Ö7)

“Çocuk edebiyatı şekerleme gibidir çünkü çocuklar şekerlemeleri severler, dikkatlerini ve ilgilerini çeker.” (Ö28)

Tablo 4’te, en çok metaforun yer aldığı ikinci kavramsal kategori olan “Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi içerisindeki metaforlar ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 4

“Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı” Kategorisine Ait Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Anne	2	Meşale	1
Anne sütü	1	Nasihah	1
Başlangıç çizgisi	1	Oyun parkı	1
Fabrika	1	Ruhun gıdası	1
Fidana verilen su	1	Satranç	1
Güneş	1	Şefkat	1
Işık	1	Tohum	1
Köprü	1	Toplumun aynası	1
Toplam			17

Bu kategoride 16’sı farklı olmak üzere 17 metafor bulunmaktadır. Tekrar eden tek metafor anne (f=2)’dir. Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu, bu kategori altında ele alınan metaforlardan bazıları aşağıda örnek olarak sunulmuştur:

“Çocuk edebiyatı fidana verilen su gibidir çünkü fidan olan çocuğun gelişimine, bir su gibi katkı sağlar.” (Ö43)

“Çocuk edebiyatı köprü gibidir çünkü çocuğun ilerideki yaşamına hazırlık, önceki hayatı ile sonraki hayatı arasında bir bağlantıdır.” (Ö63)

“Çocuk edebiyatı oyun parkı gibidir çünkü çocukları eğlendirirken gelişimlerine de katkıda bulunur.” (Ö32)

Tablo 5’te, bulundurduğu metafor sayısı bakımından üçüncü sırada yer alan kavramsal kategori olan “Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi içerisindeki metaforlar ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 5

“Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı” Kategorisine Ait Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Animasyon filmleri	1	Çocuğun masumluluğu	1
Büyük çocukların oyun alanı	1	Çocuğun ruh dünyası	1
Çocuk	1	Çocuklukta oynanılan oyunlar	1
Çocuğun duygu ve düşüncelerine karşılık bulduğu evren	1	Renkli çakıl taşlarının olduğu sığ bir deniz suyu	1
Çocuğun düşleri	1	Eğlenceli bir macera	1
Çocuğun hayal dünyası	1	Geçmiş	1
Çocuğa özgü bir dünya	1	Geçmişe dönülen çizgi	1
Toplam			14

Bu kategoride 14 farklı metafor bulunmaktadır. Tekrar eden metafor yoktur. Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu, bu kategori altında ele alınan metaforlardan bazıları aşağıda örnek olarak sunulmuştur:

“Çocuk edebiyatı çocukluğumuzda oynadığımız oyunlar gibidir çünkü çocuklara özel yazılmıştır.” (Ö8)

“Çocuk edebiyatı çocuğun hayal dünyası gibidir çünkü işlenen konu çocuk dünyasındandır.” (Ö53)

“Çocuk edebiyatı çocuk gibidir çünkü onu icra etmek çocuğu anladığın kadardır.” (Ö67)

Tablo 6’da, bulundurduğu metafor sayısı bakımından dördüncü sırada yer alan kavramsal kategori olan “Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi içerisindeki metaforlar ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 6

“Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı” Kategorisine Ait Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Okyanus	2	Pamuk şekeri	1
Dalgalı denizde gemi sürmek	1	Yemek yapmak	1
Deniz	1	Zaman	1
Edebiyatın çocuğu	1		
Toplam			8

Bu kategoride 7’si farklı olmak üzere 8 metafor bulunmaktadır. Tekrar eden tek metafor okyanus (f=2)’tur. Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu, bu kategori altında ele alınan metaforlardan bazıları aşağıda örnek olarak sunulmuştur:

“Çocuk edebiyatı dalgalı denizlerde gemi sürmeye benzer çünkü çocukların yaş gruplarına, duygu durumlarına hitap etmek dalgalı denizde olmak kadar zordur.” (Ö23)

“Çocuk edebiyatı yemek yapmak gibidir çünkü doğru malzemeleri yeteri kadar eklediğimiz zaman güzel bir ürün ortaya çıkar.” (Ö44)

“Çocuk edebiyatı deniz gibidir çünkü dışarıdan kolay görünür, içine girince kapsamı anlaşılır.” (Ö9)

Tablo 7’de, bulundurduğu metafor sayısı bakımından beşinci sırada yer alan kavramsal kategori olan “Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi içerisindeki metaforlar ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 7

“Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı” Kategorisine Ait Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Anaokulu	1	Nasihat	1
Binası olmayan okul	1	Oyun	1
Çocuk yürütücü	1	Öğretmen	1
Çocuğun ilk adımları	1		
Toplam			7

Bu kategoride 7 farklı metafor bulunmaktadır. Tekrar eden metafor yoktur. Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu, bu kategori altında ele alınan metaforlardan bazıları aşağıda örnek olarak sunulmuştur:

“Çocuk edebiyatı, bir anaokulu gibidir çünkü çocukların eğlenerek öğrendiği öğrenimlerinin ilk hanesidir.” (Ö19)

“Çocuk edebiyatı öğretmen gibidir çünkü çocuğun bilişsel, duyuşsal özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.” (Ö30)

“Çocuk edebiyatı çocuk yürütücü gibidir çünkü okumayı öğrendikten sonra çocukların okumadaki ilk adımlarını atmalarını sağlar.” (Ö50)

Tablo 8’de, bulundurduğu metafor sayısı bakımından son sırada yer alan kavramsal kategori olan “Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi içerisindeki metaforlar ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 8

“Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı” Kategorisine Ait Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Altın dolu sandık	1	Kıyafet	1
Çiçek koklamayı öğretmek	1	Yaşam pınarı	1
Keşfedilmemiş hazine	1		
Toplam			5

Bu kategoride 5 farklı metafor bulunmaktadır. Tekrar eden metafor yoktur. Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu, bu kategori altında ele alınan metaforlardan bazıları aşağıda örnek olarak sunulmuştur:

“Çocuk edebiyatı keşfedilmemiş hazine gibidir çünkü ülkemizde yeteri değeri görememesine rağmen çok kıymetlidir.” (Ö4)

“Çocuk edebiyatı kıyafet gibidir çünkü çocuklar için olmazsa olmazdır.” (Ö65)

“Çocuk edebiyatı altın dolu bir sandık gibidir çünkü çocukların ihtiyaçlarını karşılayan zenginlikleri, becerileri, bilgileri içerisinde kapsar.” (Ö52)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk edebiyatı, çocuğun duygu, düşünce, hayal dünyasını geliştiren, bununla birlikte çocuğa eğitsel anlamda da katkılar yapan bir edebiyat türüdür. Çocuğun bu edebiyatla tanışması ve onu sevmesi, öncelikle aileyle başlayan bir süreçtir. Bununla birlikte çocuğun okula başlamasıyla öğretmenin de bu konuda katkı yapma şansı doğmaktadır.

Bu çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına ilişkin metaforik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple 71 Türkçe öğretmeni adayından “Çocuk edebiyatıgibidir/benzer çünkü” cümlesindeki boş yerleri doldurmaları istenmiştir. Çocuk edebiyatı dersini almış ikinci sınıf öğrencilerinden oluşan araştırma grubundan elde edilen veriler incelenmiştir. İnceleme sonucunda bir Türkçe öğretmeni adayının metafor oluşturmak yerine tanım yaptığı görülmüş ve adaydan alınan veri dışarıda bırakılmıştır.

İnceleme sonucunda 70 öğretmen adayının geçerli 61 metafor ürettiği tespit edilmiştir. 70 metafor, altı kavramsal kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler “Çeşitliliği ve İlgi Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı”, “Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı”, “Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı”, “Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı”, “Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı”, “Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı” şeklinde sıralanmaktadır.

70 öğrencinin 61 farklı metafor üretmesi ve bu metaforların altı farklı kategoride yer alması, öğrencilerin çocuk edebiyatına çok yönlü bakışlarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Kemiksiz (2019) ve Yıldırım Bilgen (2022) de kendi çalışmalarındaki konular hakkındaki benzer durumu, buna yakın ifadelerle değerlendirmiştir.

Tekrar eden 5 metafor lunapark (f=5), gökkuşağı (f=3), anne (f=2), hayal (f=2) ve okyanus (f=2)’tur. Lunapark, gökkuşağı ve hayal, en fazla sayıda metaforun yer aldığı kavramsal kategori olan “Çeşitliliği ve İlgi Çekiciliği Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisindedir. Bu durum, Türkçe öğretmeni adaylarının ortak olarak ürettikleri metaforların çoğunun, çocuk edebiyatının

birçok farklı yönü olması sebebiyle çocukların ilgisini çekmesi ile ilgili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ömür boyu okuyucu olacak çocukların, hikâyenin içine çekilmeleri, hikâyeyle bir olmaları gerektiği (Weih, 2014) düşünüldüğünde, çocuk kitaplarının çeşitli ve ilgi çekici olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Çocuğun kendine özgü bir gerçekliğinin olması, bu gerçekliğin çocuk kitaplarına yansımaları gerektirmektedir (Çer, 2016a.). Bu sayede eserin çocuğun ilgisini çekme ihtimali yükselir. Bunun yanında çocuk kitapları, dış yapı ve iç yapı olarak incelenebilen bazı özelliklere sahip olmalıdır (Çavuşoğlu, 2006). Dış yapı, boyut, kâğıt, sayfa düzeni, yazı boyutu, resimler ve kapak olarak; iç yapı ise ana fikir, temel kavram ve değerler, konu, kahramanlar ve yardımcı kahramanlar, plan anlatım, kavramlar olarak incelenebilir (Seven, 2011).

Çocuk edebiyatında masal, fabl, efsane, destan, öykü, roman, yaşam öyküsü, özyaşamöyküsü, gezi yazısı, anı, şiir, bilmece, tekerleme, çizgi film, çizgi roman, çocuk tiyatrosu, okul tiyatrosu (Nas, 2004) gibi birçok tür yer alır. İçinde bulundurduğu türlerin çokluğu, hitap ettiği yaşlara göre türleri ele alış biçiminin değişmesi, bu ele alış biçiminin üsluptan resimlemeye, kâğıt seçiminden kitap boyutuna çeşitli unsurları etkilemesi, çocuk edebiyatının çeşitli ve ilgi çekici olmasını sağlamaktadır. Bu sebeple, Türkçe öğretmeni adaylarının, çocuk edebiyatı hakkındaki bu çıkarımlarının doğru olduğu düşünülmektedir.

“Çocuğu Geleceğe Hazırlaması Açısından Çocuk Edebiyatı”, en fazla sayıda metaforu bulunduran ikinci kavramsal kategoridir. Burada “anne” metaforu iki kez kullanılmıştır. Çalışmada bu kategori ile “Çocuğun Eğitimine Destek Vermesi Açısından Çocuk Edebiyatı” kategorisi ayrı olarak ele alınmıştır. Çocuğu çeşitli konularda bilgi vererek eğitime fikriyle oluşturulan metaforlar eğitime destek olarak değerlendirilmiştir ve bu kategori beşinci sırada yer almaktadır.

“Çocuk edebiyatı eğitimsel açıdan okulda, müfredatlarda, eğitim etkinliklerinde ve okul başarısında büyük bir rol oynamaktadır” (Gönen & Veziroğlu, 2017, s. 8). Çocukların dil gelişiminde, dolayısıyla dil öğretiminde öneme sahiptir (Bulut, 2019). Dinleme, konuşma, okuma ve yazma eğitiminde kullanılabilir (Ateş, 2021), sınıf kütüphanelerine, dil sanatları öğretimine dâhil edilebilir (Wellington & Jones, 2024).

Bununla birlikte bu edebiyat türünün okura etkisi, okulun baskın unsur olduğu eğitim ile sınırlı değildir. Çocuk edebiyatı motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, ahlak gelişimi alanlarında da okura katkılar yapmaktadır (Ünlüer, 2020). Bahsedilen katkılar, çocuğun geleceğini şekillendirecek niteliktedir. Türkçe öğretmeni adaylarının, ürettikleri metaforlarda sadece eğitime değinmeyip çocuğun çok yönlü yetişmesine işaret etmelerinden, bu olgunun bilincine vardıkları anlaşılmaktadır.

Üçüncü sırada gelen kavramsal kategori olan “Çocuğu ve Çocukluğu Temel Alması Açısından Çocuk Edebiyatı”nda tekrar eden metafor bulunmamaktadır. “Çocukluğu ve çocuğu anlayan” (Şirin, 2019b, s. 97) çocukluğun sınırlarına sahip (Zhao, Ang, Md Rashid & Toh, 2022) bir edebiyat türü olan çocuk edebiyatının “kaynağı çocuk ve çocukluktur” (Şirin, 2019a, s. 79). “Çocukların gelişimsel dönemleri ile yakından ilişkilidir” (Gönen ve Veziroğlu, 2017, s. 3). Bu edebiyatın oluşturulma amacı, çocuğun duygu, düşünce, hayal, istek ve özlemlerine cevap vermektir (Sınar Çılgın, 2007). Bu özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, çocuk edebiyatının yapısı ile Türkçe öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforların örtüştüğü görülmektedir.

Bu kısma kadar ele alınan kavramsal kategorilerin, İyison ve Fırat (2023, s. 19)’ın çalışmalarında öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına dair en çok bildirdikleri ilk iki görüş olan “çocuklar için hazırlanan, çocuğa uygun edebi eserlerin tümü/çocuklara özel edebiyat” ve “çocukların gelişimine ve eğitimine katkısı olan, eğlenerek öğreten bir edebiyat alanı” ile benzeştiği söylenebilir.

“Yazım Zorluğu Açısından Çocuk Edebiyatı”, dördüncü sırada gelen kavramsal kategoridir. Bu, çeşitli çalışmalarda sıklıkla dile getirilen bir durumdur. Bir yetişkinin çocuk gibi konuşması, düşünmesi zor olduğundan, bu alanda eser veren kişinin çocuğun dünyasını tanıması, dilinden anlaması gerekmektedir (Dursunoğlu, 2010). Çocuk edebiyatı yazarı, okur kitlesinin yaş, ilgi, cinsiyet, yaşadığı çevre gibi unsurlarını dikkate almak mecburiyetindedir (Kıbrıs, 2002). Yetişkinler için yazmaktan farklı olan bu yazarlık biçimini ancak çocuklar için yazma bilinci olanlar başarabilir (Fırat, 2020). “İnsanlığın yaşadığı çocukluğu derinden sezebilen bu tür yazarlık kolay değil, zordur” (Şirin, 2000, ss.31-32). Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklarla felsefe yapmak için kullanılabilmesi (Gregory & Laverty, 2022) nitelikli çocuk edebiyatının çok katmanlı ve yazımı zor bir tür olduğuna örnek olarak verilebilir. Bu durumda, Türkçe öğretmeni adaylarının, çocuk edebiyatı hakkında doğru bir noktaya değindikleri söylenebilir.

Son sırada bulunan kavramsal kategori “Değerli Olması Açısından Çocuk Edebiyatı”dır. Çocuğun ana dilini, hayal gücünü, yaratıcı düşünme yeteneğini geliştiren, çocuğu özne kılan, dili poetik işlevde kullanan bir edebiyatın (Şimşek, Yalçın & Yakar, 2011), daha önce sayılan özellikler de düşünüldüğünde, değerli olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının, çocuk edebiyatının özelliklerini ve yararlarını düşünerek doğru bir çıkarımda buldukları düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda Türkçe öğretmeni adaylarının, çocuk edebiyatının tarzı, içeriği, kapsamı, yararları, bunlarla bağlantılı olarak yazım zorluğu ve değeri hakkında, alan yazını ile örtüşen metaforlar ürettikleri saptanmıştır. Bu araştırmanın araştırma grubu, çocuk edebiyatı dersini almış Türkçe öğretmeni adayları olduğundan, çıkan sonuçtan hareketle, dersin öğretmen adaylarına çocuk edebiyatını tanıtmak ve benimsetmek adına yararlı olduğu söylenebilir. Çocuk edebiyatına dair yapılabilecek diğer çalışmalar hakkında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Bu çalışma, çocuk edebiyatı dersini almış Türkçe öğretmeni adayları ile gerçekleştirilmiştir. Bu dersi almayan Türkçe öğretmeni adaylarıyla bir çalışma yapılabilir. Aynı araştırma grubuyla çocuk edebiyatı dersini almalarının ardından yapılacak ikinci çalışma ile, dersi almanın metafor üretmeye olan etkisini anlamaya dair veri toplanabilir.

Çocuk edebiyatı hakkındaki metaforik algı çalışması, başka bölümlerdeki öğretmen adaylarıyla, karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilebilir. Çocuk edebiyatı dersinin bulunduğu okul öncesi eğitimi, sınıf eğitimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık gibi bölümlerdeki, bu dersi alan öğretmen adaylarıyla oluşturulacak çalışmalar, farklı bölümlerdeki öğretmen adaylarının bu kavrama bakışı hakkında karşılaştırma yapma imkânı sağlayabilir.

Bu çalışma sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına dair ürettikleri metaforların, alan yazını ile örtüştüğü tespit edilmiştir. İleride başka bölümlerle yapılacak çalışmalarda sonuçların bu doğrultuda çıkmaması durumunda, bölümlerin çocuk edebiyatı derslerinde, çocuk edebiyatının içeriği, niteliği, önemi gibi konuların öğretmen adaylarına gerekli etkiyi yaratacak şekilde öğretilmesi adına yapılabileceklere yoğunlaşan çalışmalar planlanabilir.

Bu çalışmada, çocuk edebiyatı ele alınmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarıyla çocuk edebiyatı dersi hakkında bir metaforik algı çalışması gerçekleştirilebilir. Bu sayede öğretmen adaylarının derse dair algıları ortaya konabilir. Bunun yanında alan yazınında çocuk edebiyatı dersi, çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatına dair kavramlar gibi konular hakkında anket, görüşme, tutum ölçeği gibi çeşitli ölçme araçları kullanılarak yapılan çalışmaların sayısı artırılabilir. Bu kavramlar hakkında yapılacak çeşitli çalışmalar, kavramlara dair alan yazını geliştirmek ve gelecek çalışmalar için dayanak noktası oluşturmak adına yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- Alan, Y. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 135-147.
- Artuğ, M., & Yangil, M. K. (2023). Türkçe öğretmenlerinin saygı kök değerine karşı metaforik algıları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (34), 48-68. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1316126>
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlılık eğitimi* (3. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ateş, S. (2021). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı. A. Şahin (Ed.) *Çocuk edebiyatı içinde*. (s. 27-62). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bulut, K. (2019). Dil öğretiminde çocuk edebiyatı eğitiminin önemi. E. Akın (Ed.) *Çocuklar için edebiyat eğitimi içinde*. (s. 97-112). Anı Yayıncılık.
- Çavuşoğlu, A. (2006). *Ana dili çocuk edebiyatı*. Ufuk Kitapçılık.
- Çer, E. (2016a). *Çocuk edebiyatı*. Eğiten Kitap.
- Çer, E. (2016b). Türkçe öğretiminde çocuğa yönelik ilkesine uygun edebiyat yapıtlarının önemi. *İlköğretim Online*, 15(4). <https://doi.org/10.17051/ilo.2016.22814>
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş çocuk yazını* (2. Baskı). Morpa Kültür Yayınları.
- Dursunoğlu, H. (2010). Çocuk edebiyatı nedir? Ö. Yılar & L. Turan (Ed.) *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (2. Baskı) içinde (s. 31-32). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erdağı Toksun, S. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma kavramına ilişkin metaforik algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 144-157. <https://doi.org/10.17556/erziefd.458006>
- Eroğlu, A. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital hikâyeye yönelik metaforik algıları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 49-60. <https://doi.org/10.29000/rumelide.705506>
- Fırat, H. (2020). *Çocuk edebiyatında çocuk gerçekliği*. Ekin Yayınevi.
- Ghiso, M. P., & Animashaun, O. (2021). Creating multilingual classroom worlds through children's literature. *The Reading Teacher*, 75(3), 373-377. <https://doi.org/10.1002/trtr.2071>
- Gregory, M. R., & Laverty, M. J. (2022). Frog and toad at the academy: Gareth B. Matthews on how children's literature goes philosophical. *Policy Futures in Education*, 20(3), 297-315. <https://doi.org/10.1177/14782103211062463>
- Gönen, M., & Veziroğlu, M. (2017). Çocuk edebiyatının genel hedefleri. M. Gönen (Ed.) *Çocuk edebiyatı* (4. Baskı) içinde (s. 1-13). Eğiten Kitap.
- Güneş, C., & Tezcan, R. (2021). Metafor nedir, ne değildir? B. Kılcan (Ed.) *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* (4. Baskı) içinde. (s. 1-15). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gürel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Öncü Kitap.
- Hollins, K.G., & Schlessinger, S.L. (2024). Beyond representation: using nonfiction children's literature to address ableism. *The Reading Teacher*, 77(5), 685-691. <https://doi.org/10.1002/trtr.2289>

- İnce Samur, A. Ö. (2016). *Okuma kültürü nasıl kazandırılır?* Anı Yayıncılık.
- İşcan, A., & Baskın, S. (2021). Çocuk edebiyatı ve okuma alışkanlığı/kültürü. M. Tunagür & M. N. Kardaş (Ed.) *Çocuk edebiyatı* içinde (s. 99-116). Pegem Akademi Yayıncılık.
- İyison, A., & Fırat, H. (2023). Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatı dersine ilişkin görüşleri, çocuk edebiyatına yönelik tutumları ve tutumlarına etki eden faktörler. *Asya Studies*, 7(25), 13-36. <https://doi.org/10.31455/asya.1330510>
- Karamehmet, B. (2012). *Kuramsal iletişiminde metafor*. Beta Yayınları.
- Kemiksiz, Ö. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının “hızlı okuma” becerisine yönelik metafor algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1) 71-84. <https://doi.org/10.18506/anemon.410178>
- Kıbrıs, İ. (2002). *Çocuk edebiyatı*. (2. Baskı). Eylül Kitap ve Yayınevi
- Kurudayıoğlu, M., & Kiraz, B. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının hazırlıksız konuşmaya yönelik metaforik algıları ve görüşleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 111-130. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.932187>
- Kuvaç, M., & Nerimanoğlu, K. V. (2020). Türkçe öğretmen adaylarının yabancı dil olarak Türkçeye yönelik metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 655-667. <https://doi.org/10.17679/inuefd.597162>
- Miles, M. B. A., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. Baskı). Sage Publications.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (2. Baskı). Ezgi Kitabevi Yayınları
- Oğuzkan, A. F. (2010). *Çocuk edebiyatı* (9. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Özdemir, M., & Doğruöz, E. (2020). Bilimsel araştırma desenleri. N. Cemaloğlu (Ed.) *Bilimsel araştırma teknikleri ve etik* (2. baskı) içinde (s.65-102). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Rogers, R., Calle-Díaz, L., & Vasser-Elong, J. (2023). Family literacies as peacemaking: Representations in children’s literature. *Journal of Early Childhood Literacy*, 25(3), 723-748. <https://doi.org/10.1177/14687984231191058>
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sarıçam, İ., & Yangil, M. K. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının adalet kök değerine karşı metaforik algıları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(Özel Sayı), 71-85. <https://doi.org/10.33206/mjss.957577>
- Sarıkaya, B. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Saydam, E. N., & Ferah Özcan, A. (2024). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik metaforlarının değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 16-30. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1104062>
- Seven, S. (2011). Çocuk kitapları. Ş. Demirel (Ed.) *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı* (2. Baskı) içinde (s.99-108). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Kök Yayıncılık.

- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (5. baskı). Anı Yayıncılık.
- Şıgır, Ü. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Beta Yayınları.
- Sinar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Morpa.
- Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. (E. Dinç, Çev. Ed.) Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sökmen, Y., Yıldırım, G., & Kılıç, D. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin öğretmen kavramına yönelik metaforlarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 1-13.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili (Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı)*, (CVII)756, 15-58.
- Şimşek, T., Yalçın, F., & Yakar, Y. M. (2011). Çocuk ve edebiyat. T. Şimşek (Ed.) *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde (s.11-41). Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). Çocuk edebiyatı. M. R. Şirin (Ed.) *99 Soruda Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 1-35). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2019a). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı* (2. baskı). Uçan At Yayınları.
- Şirin, M. R. (2019b). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış* (2. baskı). Uçan At Yayınları.
- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon.
- Throop Robinson, E. (2023), Count me in: Exploring equity, diversity, and inclusion through mathematics and children's literature. *The Reading Teacher*, 77(2), 189-198. <https://doi.org/10.1002/trtr.2233>
- Türkben, T., & Maraşlı, C. (2024). Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel okumaya yönelik metaforik alguları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 787-818. <https://doi.org/10.51460/baedb.1455460>
- Ulusoy, M., & Altun, D. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ve resimli çocuk kitapları ile ilgili metaforları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1206-1221. <https://doi.org/10.17755/esosder.391811>
- Uyan Dur, B. İ. (2016). Metaphor and exlibris. *International Journal of Ex-libris*, 3(5), 122-128.
- Ünlüer, E. (2020). Kitapların çocuk gelişimindeki yeri ve çocuklar için kitap seçimi. H. Çakmak Güleç (Ed.) *Erken çocukluk dönemi edebiyatı* içinde (s. 15-41). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Weih, T. G. (2014). Revealing relationships: first graders share personal literature: first graders share personal literature. *Sage Open*, 4(2), 1-13. <https://doi.org/10.1177/2158244014529438>
- Wellington, D., & Jones, J. (2024). Exploring diasporic perspectives with children's literature: a guide for diversifying classroom libraries with black, caribbean, and indigenous children's literature. *Multicultural Perspectives*, 26(4), 251-259. <https://doi.org/10.1080/15210960.2024.2437700>
- Yalçın, A., & Aytas, G. (2017). *Çocuk edebiyatı* (9. baskı). Akçağ Yayınları.

- Yıldırım Bilgen, D. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının dilbilimi dersine yönelik algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(4), 1697-1716.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, H. Ç. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimine yönelik metaforik algıları. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(30), 625-643.
- Zhao, M., Ang, L. H., Md Rashid, S., & Toh, F. H. C. (2022). Translating narrative space in children's fiction bronze and sunflower from Chinese to English. *Sage Open*, 12(1), 1-10. <https://doi.org/10.1177/21582440211068498>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

For children's literature to be effectively utilized in Turkish language education, teachers need to be familiar with the characteristics of this literature and select the works they assign to children based on appropriate criteria. The value teachers place on children's literature depends not only on their understanding of its quality but also on their belief in its benefits for children.

Metaphor is a fundamental element that individuals must resort to in order to comprehend the world (Karamehmet, 2012, p. 1). "Metaphors can influence individuals' interactions, reactions, ways of perceiving events, and their perceptions related to their professions and life experiences" (Sökmen, Yıldırım & Kılıç, 2020, p. 3).

Due to this characteristic, metaphor can be used as a concise means to understand an individual's perceptions about various concepts. In the literature, there are numerous studies that examine the perceptions of different research groups regarding various concepts through the use of metaphors.

Turkish language teachers bear significant responsibility in fostering a love of children's literature among children. Success in this responsibility depends on teachers' ability to approach children's literature appropriately. Therefore, the perceptions of future Turkish language teachers regarding children's literature gain particular importance. This study, which aims to identify prospective Turkish language teachers' perceptions of children's literature through the metaphors they produce, sought to answer the following questions:

1. What metaphors do prospective Turkish language teachers create about children's literature?
2. Under which conceptual categories can the metaphors created by prospective Turkish language teachers about children's literature be classified?

Method

In this study, the phenomenological design, one of the qualitative research approaches aimed at revealing individuals' perceptions regarding the subject matter (Sığırı, 2021, p. 76), was employed.

The study group consisted of 71 prospective Turkish language teachers enrolled in the Department of Turkish Language Education at Gazi University, Faculty of Education, during the spring semester of the 2023-2024 academic year. All participants were second-year students who

had taken the children's literature course. Among the participants, 45 were female and 26 were male. Convenience sampling was used in the selection of the study group.

While developing the data collection tool, the researcher reviewed studies in the relevant literature. Subsequently, a metaphor form was created, which included the prompt: "Children's literature is like because"

When assembled, the purpose and content of the study were briefly explained to the students. Emphasizing the voluntary nature of participation, consent was obtained, and the metaphor forms were distributed. With no time limit imposed, the students took approximately 15 minutes to create their metaphors and submit the completed forms to the researcher.

The purpose of this study is to identify and categorize the metaphors produced by prospective Turkish language teachers regarding children's literature. Accordingly, the data were analyzed through content analysis, a method which involves creating categories and counting specific elements in the text based on their relevance to these categories (Silverman, 2018, p. 162).

Results and Discussion

Prospective Turkish language teachers produced 70 valid metaphors. It was observed that 61 of these metaphors were unique. There were 5 repeated metaphors, which were listed as follows: amusement park (f=5), rainbow (f=3), mother (f=2), dream (f=2) and ocean (f=2).

Table 2 shows that the 70 metaphors produced were grouped under six conceptual categories. Three of these categories reached double-digit frequencies. The category with the highest number of metaphors was identified as "Children's Literature in Terms of Diversity and Attractiveness" (f=19; 27.14%). This was followed closely by the category "Children's Literature in Terms of Preparing the Child for the Future" (f=17; 24.28%). The third highest category was "Children's Literature in Terms of Focusing on the Child and Childhood" (f=14; 20%).

The other conceptual categories identified were "Children's Literature in Terms of Writing Difficulty" (f=8; 11.42%), "Children's Literature in Terms of Supporting the Child's Education" (f=7; 10%) and "Children's Literature in Terms of Its Value" (f=5; 7.14%).

The analysis revealed that 70 prospective teachers produced 61 valid metaphors. These 70 metaphors were grouped into six conceptual categories. These categories are listed as follows: "Children's Literature in Terms of Diversity and Attractiveness", "Children's Literature in Terms of Preparing the Child for the Future", "Children's Literature in Terms of Focusing on the Child and Childhood", "Children's Literature in Terms of Supporting the Child's Education", "Children's Literature in Terms of Writing Difficulty" and "Children's Literature in Terms of Its Value."

As a result of the study, it was determined that prospective Turkish language teachers produced metaphors about children's literature that align with the literature concerning its content, scope, benefits, as well as related aspects such as writing difficulty and value. Since the research group consisted of prospective Turkish language teachers who had taken the children's literature course, it can be said that the course is beneficial in introducing and familiarizing teacher candidates with children's literature. The following recommendations are offered for future studies on children's literature:

This study was conducted with prospective Turkish language teachers who had taken the children's literature course. A similar study could be conducted with prospective teachers who have not taken this course. Additionally, a follow-up study with the same group after completing the children's literature course could provide data on how taking the course affects metaphor production. Studies on metaphorical perceptions of children's literature could also be carried out

with teacher candidates from other departments. In future studies involving other departments, if the results differ, focused interventions could be designed within children's literature courses to correct teacher candidates' perceptions of children's literature.